

טועמיה - חיים

לחיות עם הזמן בשבת קודש

ערב ש"ק פרשת תרומה תשפ"ד

הרב **מרדכי אלון שליט"א**

נכתב ונערך משמיעה ע"י תלמידים - לא מוגה

זמני הדלקת הנרות ויציאת השבת:

ירושלים - 16:51 | 18:04

תל אביב - 17:05 | 18:05

חיפה - 16:56 | 18:04

טבריה ומגדל - 17:03 | 18:03

באר שבע - 17:08 | 18:06

הארון הגנוז בתוכנו

וְעָשׂוּ אֲרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים אֲמֹתִים וְחָצִי אַרְכּוֹ וְאִמָּה וְחָצִי רַחְבּוֹ
וְאִמָּה וְחָצִי קִמְתּוֹ. וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר מִבַּיִת וּמִחוּץ
תִּצְפְּנֵנוּ וְעָשִׂיתָ עָלָיו זָר זָהָב סָבִיב. (שם י"א)

כלומר הארון איננו עשוי זהב אלא רק מצופה זהב, מבחוץ ומבפנים.

וַיִּצְקֶתָ לוֹ אַרְבַּע טַבַּעֲתַי זָהָב וְנִתְּמָה עַל אַרְבַּע פְּעֻמֹתָיו
וְשָׁתִי טַבַּעֲתַי עַל-צִלְעוֹ הָאֲחֹת וְשָׁתִי טַבַּעֲתַי עַל-צִלְעוֹ הַשְּׁנִייתָ.
(שם י"ב)

מצוות בדי הארון

בין הטבעות האלה צריך להעמיד בדים -

וְעָשִׂיתָ בְּדֵי עֲצֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב. (י"ג)

בדים הם מוטות וכפי שיש מוטות גם לכלים נוספים כמו למזבח ולשולחן וכו' בהם היו נושאים את הכלים. אז מה כן חידוש בבדי הארון? - אין מצוות עשה ברמב"ם לבנות ארון כפי שראינו, אבל יש מצוות לא תעשה לפיה שהבדים לא יסורו ממנו -

וְהִבֵּאתָ אֶת-הַבָּדִים בְּטַבַּעֲתַי עַל צִלְעֹת הָאֲרוֹן לְשֵׂאת אֶת-
הָאֲרוֹן בָּהֶם. בְּטַבַּעֲתַי הָאֲרוֹן יִהְיוּ הַבָּדִים לֹא יִסְרוּ מִמֶּנּוּ. (שם
י"ד-ט"ו)

את זה אין בכלים האחרים. כלומר לפי ההלכה אם רוצים להסיר את בדי השולחן ולהניח אותם בצד במאונך - אין בעיה, אבל בדי הארון חייבים להיות עליו כל הזמן. הם לא פונקציונליים אלא זה הדיון.

והסיום -

וְנִתְּתָ אֶל-הָאֲרוֹן אֶת הָעֵדוּת אֲשֶׁר אָתָּן אֵלֶיךָ. (שם ט"ז)

העדות היא הלוחות ועתיד משה להוריד לישראל בסיום מעמד הר סיני² ומקומם יהיה בארון.

הרמב"ן אגב אומר שהארון פותח את ענין המשכן כיון שהוא מרכזו של המשכן. המשכן נקרא "משכן העדות", היינו התורה המונחת בארון, ובעצם הארון כמו המשכן כולו הוא איך מעבירים את מעמד הר סיני הלאה למציאות, איך הולכים עם הר סיני "בכל מסעיהם".

ביום שישי הקרוב, ז' באדר, יחול יום הולדתו ויום פטירתו של משה רבנו, תאריך שכבר המן הרשע הבין את משמעותו וידע ששם הסיכוי שלו אך לא הבין ששם הוא גם יפול. מאידך, פרשתנו היא פרשת המשכן, ונראה בהמשך כיצד דברים אלו משתלבים.

מצווה לבנות ארון או לא?

בואו ניכנס ישר לכלי הראשון עליו מדברת התורה - הארון. רק נזכיר בהתחלה כי המצווה הכללית היא -

וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכְכֶם. (שמות כ"ה, ח')

וממה יעשו את המשכן? מכל נדבת המשכן -

וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֹתָם זָהָב וְכֶסֶף וְנִחְשֵׁת וְתַכְלֵת
וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעִזִּים. וְעֹרֹת אֵילָם מְאֻדָּמִים
וְעֹרֹת תְּחָשִׁים וְעֲצֵי שִׁטִּים. שִׁמֹן לְמָאֵר בְּשָׂמִים לְשִׁמֹן
הַמִּשְׁחָה וְלִקְטֹרֶת הַסַּמִּים. אֲבָנֵי-שֹׁהַם וְאֲבָנֵי מִלֵּאִים לְאֹפֶד
וְלַחֹשֶׁן. (שם ג'-ט')

אחר כך מתחילה התורה לפרט את הכלים ובראשם הארון העתידי להיות בקדש הקודשים (המכונה גם דביר, להלן), והוא הפריט היחיד שנמצא שם - הארון ותכולתו. בפשטות, הארון פותח את סיפור המשכן, מפאת חשיבותו -

וְעָשׂוּ אֲרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים... (שם י')

נשים לב כבר בהתחלה, שהציווי כאן הוא ברבים, "ועשו", בניגוד לכל יתר כלי המשכן שם הציווי הוא היחיד - "ועשית"¹, וצריך להבין למה זה נכתב כך. הארון לא בא מתרומת הציבור או ממחצית השקל (כפי שנתרמו לאדנים). אפשר להבין שעניין התורה (היינו הלוחות שנמצאים בתוך הארון) זה ענין של כלל ישראל אבל צריך להבין את זה יותר לעומק. פרט הלכתי נוסף הוא שהרמב"ם בהלכות כלי המקדש מונה את המצוות איך עושים את כל אחד מכלי המקדש, ושם הוא לא מונה את עשיית הארון כמצווה! אין לו מצוות עשה כזו. ההסבר הראשון והפשוט הוא כי אכן לא נאמר בארון "ועשית" אלא "ועשו", אבל עדיין - בסופו של דבר צריך לעשות את הארון, ואם כן, מדוע זה לא נמנה כמצווה!?

נראה את המשך הפסוקים -

² כל הפרשה הזו נזכרת נאמרת למשה כאשר הוא עולה להר להוריד לישראל את התורה.

¹ אכן הציווי הכללי "ועשו לי מקדש" הוא ברבים, אך זה מובן כי הכוונה היא שיעשו את המשכן מכל החומרים שביאו, ואכמ"ל.

הפסוק הזה, יוצא מבין שני הכרובים אל משה. חז"ל מעירים כאן הערה מדהימה שרש"י מזכיר גם כאן ובהרחבה יתרה גם בפרשת נשא. אנחנו מכירים את הכלל שנמצא בכללי דרישת התורה של רבי ישמעאל -

...וכן שני כתובים המכחישים זה את זה, עד שיבוא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם. (ברייאתא, פתיחה לתורת כהנים)

חז"ל נותנים שתי דוגמאות לזה, והן העיקריות ואולי אף היחידות -

ובמקום אחר הוא אומר 'וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר' (ויקרא א, א) זה המשכן מחוץ לפרכת, נמצאו שני כתובים מכחישים זה את זה, בא הכתוב השלישי והכריע ביניהם, 'ובבא משה אל אהל מועד וישמע את הקול מדבר אליו מעל הכפרת' וגו' (במדבר ז, פט) - משה היה נכנס למשכן, וכיון שבא בתוך הפתח, קול יורד מן השמים לבין הכרובים, ומשם יוצא ונשמע למשה באהל מועד. (שם רש"י)

משה עושה צעד קטן לפתח אהל מועד, ועם הכניסה שלו מופעל ה'חשמל' האלוקי והקול יוצא מעל הכפורת. כלומר, משה רבנו לא נמצא בקדש הקדשים ואכן הקב"ה קורא אל משה אבל 'בבוא משה אל אהל מועד' אין אפשרות אחרת שהקול יישמע. והקול הזה "מדבר", וכפי שרש"י מסביר -

מדבר. כמו מתדבר, כבודו של מעלה לומר כן, מדבר בינו לבין עצמו ומשה שומע מאליו. (רש"י במדבר ז, פ"ט)

הקב"ה מדבר בינו לבין עצמו ומשה שומע מאליו. עד כאן נתון א' שנסכם אותו - מבין שני הכרובים בא הקול האלוקי המדבר בינו לבין עצמו, ומשה שומע - ורק משה שומע. הסבר שני - הקול הזה מתפרט עכשיו לפרטים.

ולא יכול משה לבוא אל אהל מועד

והערה נוספת חשובה; מתי משה נכנס לאהל מועד? האם כל אימת שבא לו? לפי הפסוק לכאורה כן - "ובבא משה אל אהל מועד" ואז הוא שומע את הקול, אבל הנה הדוגמא השניה (ואולי האחרונה) לכלל "שני כתובים המכחישים זה את זה..." - בסוף חומש שמות, משה רבנו מסיים את מלאכת המשכן ושם כתוב -

... ויכל משה את־המלאכה. (שם מ', ל"ג)

הלשון כאן מזכירה לנו קצת את הפסוק בבראשית "ויכל אלהים ביום השביעי...". משה רבנו שהוציא אותנו ממצרים וקרע לנו את הים והגזיז לנו את השלו והוריד לנו את המן וכו', הנה כאן כאשר הוא מסיים את מלאכת המשכן (ואף אחד אחר לא יכול היה להקימו ואף משה רק 'עשה כאילו' בציוויו של הקב"ה והקב"ה הקימו ואכמ"ל) -

ויכס הענן את־אהל מועד וכבוד ה' מלא את־המשכן. ולא־יכל משה לבוא אל־אהל מועד כִּי־שכן עליו הענן ויכבוד ה' מלא את־המשכן. (שם ל"ד-ל"ה)

אומר שם רש"י -

וכתוב אחד אומר 'ובבא משה אל אהל מועד בא' (במדבר ז), הכתוב השלישי והכריע ביניהם 'כי שכן עליו הענן'. אמור מעתה - כל זמן שהיה עליו הענן לא היה יכול לבוא, נסתלק הענן נכנס ומדבר עמו. (שם)

אם נמשיך ונתבונן בארון ובכפורת שעליו, באמת נראה מן הר סיני מיניאטורי -

וְעָשִׂיתָ כַּפֹּרֶת זָהָב טָהוֹר... (שם י"ז)

הארון כאמור היה עשוי עץ מצופה זהב, ואילו הכפורת היא כולה זהב. משקל הכפורת היה עצום למעלה מטון, כפי שעולה ממידותיה שבהמשך הפסוק -

... אֲמִתִּים וְחֻצֵי אֲרָפֶה וְאִמָּה וְחֻצֵי רִחְבָּה. (שם)

וחז"ל למדו שעוביה היה טפח (עיי"ש ברש"י).

וְעָשִׂיתָ שְׁנַיִם כְּרִבִּים זָהָב מְקֻשָּׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם מִשְׁנֵי קְצוֹת הַכַּפֹּרֶת. (שם י"ח)

לא קשה לדמיין בהתבוננות בכפורת עם הכרובים שמעליה את הר סיני עם אש הובערת בפסגתו. כאשר משה רבנו עלה להר, אף אחד לא יכול היה לראות את מה שהיה שם כיון שהוא נכנס מבעד לערפל, הענן והחושך שהיו שם. גם בקדש הקדשים עוברים את הפרוכות האלה של הכניסה וההיכל - ולכאן אפילו משה רבנו לא נכנס, אבל הוא שומע מהכפורת מבין שני הכרובים את הדיבור, את הקול מדבר אליו, וחז"ל מסבירים שהוא שמע "את הקול" - את אותו הקול שהוא שמע בסיני.

שני כתובים המכחישים זה את זה

הדיבור הוא פרט חשוב כאן, כפי שהזכרנו לעיל. קדש הקדשים נקרא בתנ"ך דביר -

וַיִּבְאוּ הַכֹּהֲנִים אֶת־אֲרוֹן בְּרִית־ה' אֶל־מְקוֹמוֹ אֶל־דְּבִיר הַבַּיִת אֶל־קֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים אֶל־תַּחַת כְּנָפֵי הַכְּרֻבִים. כִּי הַכְּרֻבִים פְּרָשִׁים כְּנָפִים אֶל־מְקוֹם הָאָרוֹן וַיִּסְכּוּ הַכְּרֻבִים עַל־הָאָרוֹן וְעַל־בְּדָיו מִלְמַעְלָה. וַיֵּאָכֵז הַבְּדָיִם וַיֵּרְאוּ רֵאשֵׁי הַבְּדָיִם מִדְּהַקְדָּשׁ עַל־פְּנֵי הַדְּבִיר וְלֹא יָרְאוּ הַחֹצֵה וַיִּהְיוּ שָׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה. (מל"א ח', ו'-ח')

המדרש אומר כאן -

...דְּכוּתָה דְּבִיר, רַבִּי חֵיָא וְרַבִּי יֵנְאִי, חַד אָמַר מִמְּקוֹם שֶׁהַדְּבִירִים יוֹצְאוֹת לְעוֹלָם [כי זהו מקום הלוחות], וְחַד אָמַר מִמְּקוֹם שֶׁהַדְּבִיר יוֹצֵא לְעוֹלָם [כלומר הדיבור שבין הכרובים]. דְּכוּתָה אָרוֹן, רַבִּי חֵיָא וְרַבִּי יֵנְאִי, חַד אָמַר לְמְקוֹם שֶׁהָאֹרֶה יוֹצֵא לְעוֹלָם, וְחַד אָמַר מְקוֹם שֶׁיֵּרְאָה יוֹצֵא לְעוֹלָם.

(בראשית רבה נ"ה ז)

נמשיך בפרשתנו -

וַנִּתֵּן אֶת־הַכַּפֹּרֶת עַל־הָאָרוֹן מִלְמַעְלָה וְאֶל־הָאָרוֹן תִּתֵּן אֶת־הָעֵדוּת אֲשֶׁר אֲתָן אֵלַי. וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שָׁם וְדַבַּרְתִּי אִתְּךָ מֵעַל הַכַּפֹּרֶת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִים אֲשֶׁר עַל־הָאָרוֹן הָעֵדוּת אֶת־כָּל־אֲשֶׁר אֲצַוֶּה אוֹתְךָ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. (שמות שם כ"א-כ"ב)

הקב"ה אומר כאן למשה שהוא יתוועד איתו שם, היינו בקדש הקודשים, אבל אנחנו יודעים שמשה לא נכנס מעולם לקודש הקודשים פנימה, כיון שהוא לא כהן גדול, אז מה הפשט בפסוק? הדברות נמצאות בתוך הארון ואילו הדיבור, על פי

³ אפילו אם נחשב את המידות הקטנות ביותר לגבי האמה והטפח (אמה = 44 ס"מ, טפח = 7.33 ס"מ), יתקבל שנפח הכפורת הוא 53,215 סמ"ק, וכשנכפיל את הנפח הנ"ל במשקל הסגולי של הזהב (19.32 גרם לסמ"ק), נקבל שמשקל הכפורת הוא 1,027 ק"ג, היינו יותר מטונה של זהב.

אכן היתה בקדש הקדשים [אבן השתיה] **במערכו שעליה** היה הארון מונח, ולפניו צנצנת המן ומטה אהרן, ובעת שבנה שלמה את הבית וידע שסופו ליחרב [מישהו מאיתנו בנה פעם בית ידע שסופו להיחרב, או חשב כלל על חורבנו?] **בנה בו מקום לגנוז בו הארון למטה במטמוניות עמוקות ועקלקלות, ויאשיהו המלך צוה וגנוז במקום שכנה שלמה שנאמר ויאמר ללויים המבינים לכל ישראל הקדושים לה' תנו את ארון הקדש בבית אשר בנה שלמה בן דוד מלך ישראל** [כלומר, לפי הרמב"ם, יאשיהו מתכוון למקום שבו הוא רוצה שיגנוז את הארון בשם "הבית אשר בנה שלמה"!]. **אין לכם משא בכתף עתה עבדו את ה' אלהיכם וגו'..** (הל' ביה"ב ד', א')

שלמה יודע שבית המקדש שהוא בונה עתיד להיחרב, והמשכן הוא משכן העדות, ואם יש משהו אחד שלא ייחרב לעולם, לא יישרף ולא ייגמר, אלא ייגנוז ויישאר לעולם - זהו הארון. שני בתים בנה שלמה בבית המקדש. הבית האחד - לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות וחוגגין אליו שלש פעמים בשנה (שם א', א')

והוא עתיד להיחרב. אבל צריך להבין שהבית הזה שעליו אנחנו מתפללים, בבית הראשון והשני, הוא רק המעטפת של הבית הגנוז, הבלתי נראה, הבלתי מוגש, הבלתי ניתן לגיעה, ובבית ההוא גנוזה התורה האינוסופית, ארון העדות, מקום הדיבור. ומסיים הרמב"ם -

...ונגנוז עמו מטה אהרן והצנצנת ושמן המשחה. וכל אלו לא חזרו בבית שני, ואף אורים ותומים שהיו בבית שני [אבני החושן שבהם שאלו את הכהן הגדול ומהן הוא מקבל את תשובות. זה החשמל] לא היו משיבין ברוח הקדש ולא היו נשאלין בהן שנאמר 'עד עמוד כהן לאורים ותומים', ולא היו עושין אותן אלא להשלים שמנה בגדים לכהן גדול כדי שלא יהא מחוסר בגדים. (שם ד', א')

כלומר בנגלה האורים והתומים לא פעלו בבית שני, זו היתה סוג של 'הצגה' כדי שלא יחסר לו בסט הבגדים. אבל הארון גנוז.

צדקותו של יאשיהו

כדי להבין את הענין הזה אנחנו חייבים לחזור לסיפור של יאשיהו המלך, המופיע גם בספר מלכים וגם בדברי הימים, ונתאר את השתלשלות המלוכה בקצרה - בשושלת בית דוד מלכו הרבה אחרי שלמה ורחבעם, מלכו עוזיהו שבנה הרבה מגדלים בירושלים ומלך שנים רבות, יותם ואחז. בימי אחז המצב היה קטסטרופלי ובנו שמלך אחריו הוא חזקיהו הצדיק. בימיו ולאחר שהגלה את עשרת השבטים הגיע סנחריב לירושלים וניסה לכבוש אותה אך אז הוא נופל, מאה שמונים וחמישה אלף חייליו שצרו על העיר מתו בלילה אחד, ממלכתו יורדת. חזקיהו מולך עשרים ותשע שנים ומצליח להפוך לטובה את כל מה שהזיקו אבותיו - הוא מחזיר עטרה ליושנה וראוי היה שיהיה משיח, ע"פ חז"ל, חוץ מבעיה אחת - בנו שמלך אחריו היה מנשה. הוא מולך זמן ארוך מאד, יותר מכל מלכי בית דוד - חמישים וחמש שנה, והמצב שהוא יוצר הופך לנורא. הוא מעמיד צלם בהיכל, אך בסוף ימיו הוא עושה חקירה תחת כסא הכבוד ויש אצלו נקודת תשובה מסוימת

כל זמן שהענן מכסה את אהל מועד אין למשה אפשרות לבוא ולשמוע את הקול המדבר בינו לבין עצמו וכאשר מסתלק הענן משה רבנו נכנס ושומע את הקול. עד כאן תיאור חשוב שצריך לזכור אותו על מה שמתרחש בקדש הקדשים. משה רבנו מתדבר, מתוועד, שומע את הקול של הקב"ה אבל הוא לא נכנס לשם אף פעם אחת. זה פלא פלאות.

מתי משה רבנו רואה את הענן? זה מופיע בפסוק החותם את סיפורו של משה רבנו בספר שמות, זה דבר אדיר וצריך לשים לב אליו. אם היו מבקשים מאיתנו לסכם את מה שעשה משה רבנו בספר שמות, זה יהיה מורכב מאד - איך בשר ודם יכול לתאר את עלייתו של משה לשמיים וכו'. ואיך בפועל מסתיים חומש שמות? - "ולא יכול משה". זו גדולתו של משה, הוא יודע שהוא מצדו לא יכול כלום. הוא לא מתבלבל משום דבר. הסיפור של משה בסוף ספר שמות - הוא מפנים את אי היכולת המוחלטת שלו. לא כמוני שאני רק אומר כלפי חוץ שאני לא יכול אבל בפנים בטוח שאני כל יכול. משה רבנו לא יכול!

סיפרנו כבר שפעם היה נשיא אחד בארה"ב, "אוהב ישראל" גדול, שסיסמתו היתה - "yes, I can", ועל סיסמא זו הוא בנה קמפיין שלם ונבחר שם לנשיאות. שמו האמצעי, אגב, היה "חוסיון"... לעומת זאת, אצל משה רבנו המוטו היה הפוך - "I can not". ברוך אתה ה' אלוקיני מלך העולם שלא עשני ההוא.

שני בתים בנה שלמה

ועכשיו נתחיל. שאלנו על לשון הרבים שבציווי עשיית הארון. בואו נספר קצת על הארון בגלגוליו. הגמרא ביומא מספרת שיאשיהו המלך, שהיה מלך צדיק ומופלא ומשום מה פחות מדי עוסקים בו,⁴ אחרי שקראו לפניו את התוכחה בפרשת כי תבוא, מורה ללויים לגנוז את הארון. זה מידע חשוב - לפי דעה אחת הוא נגנוז בבבל, אבל הדעה המרכזית היא שהוא נגנוז במחילות שתחת בית המקדש. הוא גם אומר להם לגנוז את הארון -

יאשיהו גנוז מה ראה שגנוז ראה שכתוב (דברים כה, לו) יולך ה' אותך ואת מלכך אשר תקים עליך עמד וגנוז שנאמר (דברי הימים ב לה, ג) 'ויאמר ללויים המבינים⁵ לכל ישראל הקדושים לה' תנו את ארון הקודש בבית אשר בנה שלמה בן דוד מלך ישראל אין לכם משא בכתף עתה עבדו את ה' אלהיכם ואת עמו ישראל'. (יומא נ"ב:)

חז"ל אומרים שאין הכוונה שיאשיהו בא ללויים ואמר להם לשים את הארון חזרה בקדש הקדשים. רש"י מביא שם את ההצעה הזו ומסביר למה זה בלתי אפשרי, אלא הוא אמר להם לגנוז את הארון במקום נמוך שמוכן לו, ומאז ואילך הארון גנוז שם ואין לנו אפשרות להגיע אליו. בואו נקרא את לשון הרמב"ם ובזה נמצאת הנקודה -

⁴ ירמיהו הנביא מקונן עליו ועל מותו וכנראה שחלק ניכר מהקיינות באיכה נתחברו עליו. למשל - "רוח אפינו משיח ה'... בצילו נחיה בגוים" (איכה ד', כ') הכוונה היא יאשיהו.

⁵ תפקיד הלויים היה כפול. האחד להורות משפטי ה' ("וירו משפטיו ליעקב"), והשני לשורר במקדש ולפתוח ולסגור את שערי.

כָּנוּ עַל אֲשֶׁר לֹא-שָׁמְרוּ אֲבוֹתֵינוּ אֶת-דְּבַר ה' לַעֲשׂוֹת כְּכֹל-
הַכְּתוּב עַל-הַסֵּפֶר הַזֶּה. (שם כ"א)

הוא ממש נשבר בענווה ממה שקרה. אנחנו כנראה היינו
חושבים שאחרי עשרים שנה של הפיכה לטובה שהמצב
אחר לגמרי, אבל יאשיהו מתנהג בצדיקות ומצדיק עליו את
הדין. תשובת הנביאה נחרצת -

וְתֹאמַר לָהֶם כֹּה-אָמַר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲמַרוּ לְאִישׁ אֲשֶׁר-
שָׁלַח אֲתֶכֶם אֵלַי, כֹּה אָמַר ה' הֲנִי מְבִיא רָעָה עַל-הַמָּקוֹם
הַזֶּה וְעַל-יֹשְׁבָיו אֵת כָּל-הָאֱלוֹת הַכְּתוּבוֹת עַל-הַסֵּפֶר אֲשֶׁר
קָרְאוּ לְפָנַי מִלֶּךְ יְהוּדָה. תַּחַת אֲשֶׁר עֲזַבְנִי וַיִּקְטְרוּ לְאֱלֹהִים
אֲחֵרִים לְמַעַן הַכְעִיטֵנִי בְּכָל מַעֲשֵׂי יְדֵיהֶם וְתַתֵּן חַמְתִּי
בַּמָּקוֹם הַזֶּה וְלֹא תִכְבְּהוּ. וְאֵל מֶלֶךְ יְהוּדָה הַשְׁלַח אֲתֶכֶם
לְדְרוֹשׁ בְּ-ה' כֹּה תֹאמְרוּ אֵלָיו כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ. יֵצֵן רַךְ-לִבְכֶּךָ וְתִכְנַע אֲלֵהֶם
בְּשִׁמְעַךְ אֶת-דְּבָרָיו עַל-הַמָּקוֹם הַזֶּה וְעַל-יֹשְׁבָיו וְתִכְנַע לְפָנַי
וְתִקְרַע אֶת-בְּגָדֶיךָ וְתִבְרַךְ לְפָנַי וְגַם-אֲנִי שָׁמַעְתִּי נְאֻם-ה'. הֲנִי
אֶסְפֹּף אֶל-אֲבֹתֶיךָ וְנִאֲסַפְתִּי אֶל-קִבְרֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם וְלֹא-
תִרְאִינָה עֵינֶיךָ בְּכָל הָרָעָה אֲשֶׁר אֲנִי מְבִיא עַל-הַמָּקוֹם הַזֶּה
וְעַל-יֹשְׁבָיו וַיִּשְׁבְּבוּ אֶת-הַמֶּלֶךְ דָּבָר. (שם כ"ג, כ"ח)

כלומר תשובתה היא שזו אכן היתה ההשגחה האלוקית
שקראו לפניו את האלות שבפרשת התוכחה והן אכן עומדות
להתרחש, ה' יעזור. אמנם, לא בגלל עשרים שנה שאתה
הולך בדרכי ה' אלא בגלל שבשעה שאתה שומע כעת את כל
מה שיגיע, ולבך נשבר מלפני ה' ושום דבר לא גורם לך
להרהורי כפירה ופקפוק אלא אתה ממשיך להאמין בקב"ה,
לכן אתה תאסף בשלום אל אבותיך ולא תראה בכל הרעה. זו
הנקודה פה - ההישברות שלך מלפני ה'!

מעין זה ראינו בפרשת יתרו על הפסוק "וישמע יתרו חתן
משה", וכולם שואלים - מה שמועה שמע ובא? הרי כל
העמים כולם שמעו וראו את ישועת ה' ("שמעו עמים ירגזו..."),
אז מה גרם דווקא לו לבוא, אומר הזוה"ק - "דאיתבר ליביה",
הוא נשבר לבו ושאר העמים לא נשבר לבם.

פסח שעשה יאשיהו

עכשיו אני שואל אתכם - מלך צדיק כזה, כדוד ושלמה אביו,
ובהמשך משווים אותו לשמואל הנביא, ואף למשה ולאהרן,
אומרים לו 'אתה תמות בשלום אל אחריו המבול' - מה אתה
תעשה? האם זה לא יביא אותך לידי יאוש? לא אצל יאשיהו -

וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ וַיֹּאסֹף אֶת-כָּל-זִקְנֵי יְהוּדָה וַיְרוּשָׁלַם. וַיַּעַל
הַמֶּלֶךְ בֵּית-ה' וְכָל-אִישׁ יְהוּדָה וַיִּשְׁבְּי יְרוּשָׁלַם וְהַכְּהֻנִּים
וְהַלְוִיִּם וְכָל-הָעָם מִגְדּוֹל וְעַד-קֶטָן וַיִּקְרָא בְּאָזְנֵיהֶם אֶת-כָּל-
דְּבָרֵי סֵפֶר הַבְּרִית הַנִּמְצָא בֵּית ה'. (שם כ"ט-ל)

מה תגיד להם? שיהיה חורבן? כן, זה מה שהוא אומר להם,
שהכל דבר ה', וכך הוא ממשיך -

וַיַּעֲמֵד הַמֶּלֶךְ עַל-עַמּוּדוֹ וַיִּכְרַת אֶת-הַבְּרִית לְפָנַי ה' לְלִכַּת
אֲחֵרֵי ה' וְלִשְׁמֹר אֶת-מִצְוֹתַי וְעֲדוֹתַי וְחֻקֵּי וְכָל-לִבְבוֹ
וּבְכָל-נַפְשׁוֹ לַעֲשׂוֹת אֶת-דְּבָרֵי הַבְּרִית הַכְּתוּבִים עַל-הַסֵּפֶר
הַזֶּה. וַיַּעֲמֵד אֶת כָּל-הַנְּמָצָא בִירוּשָׁלַם וּבְנִימָן וַיַּעֲשׂוּ יֹשְׁבֵי
יְרוּשָׁלַם כְּבְרִית אֱלֹהִים אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם. וַיִּסַּר יֹאשִׁיָהוּ אֶת-

אך בנו, אמון, שמואל רק שנתיים, מספיק לעשות הרע בעיני
ה' הרבה יותר מאביו.

אחרי חמישים ושבע שנות חורבן רוחני, מגיע יאשיהו
שמואלך על ירושלים כשהוא בסך הכל ילד בן שמונה. הוא
מולך שלשים ושנים שנה והוא המלך המשמעותי האחרון.
בניו הולכים ונופלים. שניים מהם מולכים שלשה חודשים
בלבד כל אחד, אחריהם היויקים וצדקיהו מולכים אחד עשרה
שנה כל אחד ואז מגיע החורבן הגדול ע"י מלכות בבל
שבראשה עומד נבוכדנצר, שם מעוורים את עיני צדקיהו
ומגלים את כל בני ירושלים. נחזור ליאשיהו -

בֶּן-שְׁמוֹנֶה שָׁנִים יֹאשִׁיָהוּ בְּמִלְכוֹ וּשְׁלֹשִׁים וָאֶחָת שָׁנָה מֶלֶךְ
בִירוּשָׁלַם. וַיַּעַשׂ הַיִּשָּׁר בְּעֵינָיו ה' וַיִּלְךְ בְּדַרְכֵי דְוִיד אָבִיו
וְלֹא-סָר יָמָיו וְשִׁמְאוֹל. וּבְשִׁמּוֹנֶה שָׁנִים לְמִלְכוֹ וְהוּא עוֹדְנוּ
נָעַר הַחַל לְדְרוֹשׁ לְאֱלֹהֵי דְוִיד אָבִיו וּבְשָׁתַיִם עֲשָׂרָה שָׁנָה
הַחַל לְטַהֵר אֶת-יְהוּדָה וַיְרוּשָׁלַם מִן-הַבְּמֹת וְהָאֲשֵׁרִים
וְהַפְּסִלִים וְהַמַּסְכּוֹת. (דברי הימים ב', ל"ד, א'-ג')⁶

בהמשך מתואר שם איך במשך כמעט עשרים שנה הוא
מטהר את כל הממלכה חזרה, ועוד דבר אדיר - למרות
שממלכת ישראל כבר גלתה, מצליח יאשיהו להרחיב את
ממלכתו, ממלכת יהודה, עד השטחים של נפתלי (הכנרת)
ומנשה (פרדס חנה ורמות מנשה) ודרומה עד לאזור של שבת
שמעון (באר שבע), ומחזיר לשם יידישקייט. הוא מגלה את
דברי התורה ומגייס את כל היושבים בערי ירושלים ובערי
ישראל שנשארו כשארית הפליטה אחרי גלות אשור, לחזק
ולשפץ את בית המקדש. ואז תוך כדי שהוא מתעסק במקדש
המבוזבז בעקבות חמישים ושבע שנות ההפקרות של אביו
(אמון) וסבו (מנשה), מוצאים שם ספר תורת ה' ישן, והוא נופל
ונפתח בתוכחת 'כי תבוא' והם קוראים את זה לפניו -

וּבַהּוֹצִיאֵם אֶת-הַסֵּפֶר הַמּוּבָא בַּיּוֹם הַזֶּה חֲלָקִיהוּ הַכְּתוּב
אֶת-סֵפֶר תּוֹרַת-ה' בְּיַד-מִשָּׁה. וַיַּעַן חֲלָקִיהוּ וַיֹּאמֶר אֶל-שָׁפָן
הַסּוֹפֵר סֵפֶר הַתּוֹרָה מְצָאתִי בְּבֵית ה' וַיִּתֵּן חֲלָקִיהוּ אֶת-
הַסֵּפֶר אֶל-שָׁפָן. .. וַיִּגְדַּל שָׁפָן הַסּוֹפֵר לְמֶלֶךְ לֵאמֹר סֵפֶר גִּתָּן
לִי חֲלָקִיהוּ הַכְּתוּב וַיִּקְרָא-בּוֹ שָׁפָן לְפָנַי הַמֶּלֶךְ. וַיְהִי כַשְׁמַעַ
הַמֶּלֶךְ אֶת דְּבָרֵי הַתּוֹרָה וַיִּקְרַע אֶת-בְּגָדָיו. (שם י"ד-י"ט)

יאשיהו שומע את הקריאה בפחד עצום ומבין שהדברים
מכוננים כלפיו, למרות שהוא שינה את כל הממלכה לטובה.
אין לו שאלות על הקב"ה.

"וּתִיכְנַע מִלְּפָנַי א-לֵהִים"

הוא מבין ושולח את חלקיהו לחולדה הנביאה שתסביר להם
מה הולך לקרות -

לְכוּ דְרֹשׁוּ אֶת-ה' בְּעֵדֵי וּבְעַד הַנְּשֹׂאֵר בְּיִשְׂרָאֵל וּבִיהוּדָה
עַל-דְּבָרֵי הַסֵּפֶר אֲשֶׁר נִמְצָא כִּי-גְדוּלָה חֲמַת-ה' אֲשֶׁר נִתְּכָה

⁶ ננסה להבין את הרקע של הדברים בממלכה שאחרי כמעט שישים שנה
של ע"ז, כאשר אמר יאשיהו ללויים לשים את ארון הברית בבית, המפרשים
הבינו שבימי מלכותו של מנשה כבר הוציאו את הארון, הסירו אותו ולא
השתמשו בו בבית המקדש והעמידו במקומו צלם בהיכל. אבל המפרשים
ההולכים לפי חז"ל מדקדקים שזה לא כתוב "תחזירו את הארון" אלא "תנו
את ארון הקדש בבית" ומשם לומדים את ענין הגניזה. מיד נגיע לזה.

⁷ הוא מעמיד את כולם, הוא נותן לכולם כח עמידה במצב הקשה הזה.

במהרה בימינו. אך זהו העומק של "ועשו ארון עצי שיטים". אם בארון הזה יש שני כרובים שה' מידבר מהם אל משה והם ממשיכים את מעמד הר סיני, אז צריך לבנות מקום גנוז במטמוניות ועקלקלות.

יהודי צדיק אחד אמר לי פעם משפט נכון אך קשה לומר אותו. יימח שמו של אותם שונאי ישראל הנאצים האלה, אל-חסייני ומרעיו, אב דבר אחד טוב בנגלה שאפשר להבין בכך שלהם נתן הקב"ה לשלוט בהר הבית הקדוש, כי אם אנחנו היינו שולטים שם, בג"צ מן הסתם היה מחייב אותנו לחפור ולחפש את הארון, כי זו 'זכות הציבור', זה 'נכס לאומי'. אבל לפגוע בהיסטוריה של העם הפלסטיני "העתיק" וברגשותיו - זה אסור. וכך סובב הקב"ה שמה שגנוז יישאר גנוז.

רוחניות וגשמיות

רבותי אנחנו אומרים 'גנוז' חושבים שזה לא נראה כי אנחנו רואים את עצמנו כיצורים גשמיים בעלי חוויות רוחניות אלא אנחנו יצורים רוחניים שחווים חוויות גשמיות.⁸ ההבנה הזו שמה שגנוז הוא לא קיים איננה נכונה. להיפך - מה שבנוי איננו קיים, מה שבנוי הוא חרב. הגנוז הוא אותו אור אין סוף שהוא הקיים הנצחי. האור של היום הרביעי, והבית שבנוי לקרבנות על קרבנותיו יכולים להיבטל.

איך שר אברהם פריד?

עשינו לך מנורה בימי משה וכבתה, עשינו לך מנורה בימי שלמה וכבתה, מכאן ואילך אין אנו ממתניין אלא לאורך.

(ילקוט שמעוני, ישעיהו ס)

מכאן ואילך אין אנו ממתנינים אלא לאור הגנוז. יש לנו טעות אמונית ומוסרית גדולה - תמיד אנחנו מסמנים עם היד בתנועת זריקה ממנו והלאה כאשר אנחנו מדברים על "האור הגנוז לעתיד לבוא", אבל התנועה האמיתית שאנחנו צריכים היא הפוכה, כלפינו פנימה, כמו שהרופא אומר לפציינטים המחכים בתור - "יבוא".

לפעמים אני ממש מרגיש שהמשיח אומר 'גם אם אתם לא רוצים שאני אבוא, לפחות אל תזרקו אותי רחוק מכאן...'. לעמוד ולגנוז את הארון זה לומר - זה לא חרב.

בת יחידה

על הפסוק "דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה" אומרים חז"ל במדרש מדהים, שזה מוסב על התורה -

מִשָּׁל לְמֶלֶךְ שֶׁהָיָה לוֹ בַּת יְחִידָה, בָּא אֶחָד מִן הַמְּלָכִים נָגִיא - בֶּן כֹּפֶר אֶחָד (וזו פדיחה רצינית. היא בת מלך ובא אחד עם ריח של פרות ותרנגולות, והיא עוד מאוהבת בו!) [וְנִטְלָהּ, בְּקֶשֶׁת לִילָף לֹא לְאַרְצוֹ וְלִטֵּל לְאַשְׁתּוֹ. אָמַר לוֹ: בְּתִי שְׁנַתִּי לָךְ יְחִידָתִי הִיא, לְפָרֵשׁ מִמֶּנָּה אֵינִי יָכוֹל (כיון שהיא מעולמות עליונים, היא לא קשורה לעולם התחתון ממנו אתה מגיע), לֹאמַר לָךְ אֵל תִּטְלֶה אֵינִי יָכוֹל לְפִי שֶׁהִיא אֲשֶׁתְךָ, אֲלָא, זֹו טוֹבָה עָשָׂה לִי, שֶׁכָּל מְקוֹם שֶׁאֲתָה הוֹלֵךְ קִיטוֹן אֶחָד עָשָׂה לִי, שֶׁאֲדוֹר אֲצִלְכֶם, שְׁאֵינִי יָכוֹל לְהַנִּיחַ אֶת בְּתִי. (שמות רבה ל"ג, א')

זה הדביר, זה קדש הקדשים, זה משכן העדות. תעשו לי קיטון אחד כדי שאוכל לדור עמכם, אנחנו תופסים? בתו של

כָּל-הַתּוֹעֲבוֹת מִכָּל-הָאָרְצוֹת אֲשֶׁר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲבֹד אֶת כָּל-הַנִּמְצָא בְּיִשְׂרָאֵל לְעִבּוֹד אֶת-ה' אֱלֹהֵיהֶם כָּל-יְמֵיו לֹא סָרוּ מֵאַחֲרֵי ה' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם. (שם ל"א-ל"ג)

ומה הוא עוד עושה? שמענו על פסח יאשיהו? - זה היה הפסח הגדול ביותר שהיה בירושלים מאז ימי שמואל הנביא. חוקרים מדברים על שמונה מיליון איש שהגיעו לשם -

וַיַּעַשׂ יֹאשִׁיָּהוּ בִירוּשָׁלַם פֶּסַח לְ-ה' וַיִּשְׁחֲטוּ הַפֶּסַח בְּאַרְבַּעַה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן. (שם ל"ה, א')

במצרים גם עשינו כזה פסח אבל שם אמרו לנו שאנחנו יוצאים ממצרים, ואילו ליאשיהו אומרים שמגיע חורבן, אך הוא עושה פסח לה'. "משכו וקחו" - משכו ידיכם מעבודה זרה וקחו לכם צאן של מצווה.

וַיַּעֲמֵד הַכֹּהֲנִים עַל-מִשְׁמְרוֹתָם וַיַּחֲזִקֵם לְעִבּוֹדַת בַּיִת ה'. (שם ב')

והנה אנחנו מגיעים למשפט המרכזי, זה שהגרמא לעיל ציטטה אותו -

וַיֹּאמֶר לְלֵוִיִּם הַמְּבִינִים לְכָל-יִשְׂרָאֵל הַקְּדוֹשִׁים לְ-ה' תְּנוּ אֶת-אָרוֹן-הַקֹּדֶשׁ בְּבֵית אֲשֶׁר בָּנָה שְׁלֹמֹה בֶן-דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אִין-לָכֶם מִשָּׂא בְּכַתֵּף עֲתָה עֲבַדוּ אֶת-ה' אֱלֹהֵיכֶם וְאֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל. (שם ג')

כלומר - 'לצערנו אין לכם כבר יותר משא בכתף, לא תצטרכו יותר ללמד את ישראל תורה, אתם לא מעבירים את התורה בפועל ולכן לבו עבדו את ה' אלהיכם את עמו ישראל'.

במאמר המוסגר, אספר סיפור אישי קצר. בערב לפני שהתגייסתי לצה"ל, לפני כך וכך שנים, הלכתי לקבל ברכה מהרב צבי יהודה זצ"ל. הוא מאד התרגש ולקח אותי לספריה, למרות שהוא רצה שאני אשאר עוד בישיבה ולא אתגייס בינתיים. אני לא הייתי בדיוק בסדר אז... הוא הוציא את דברי הימים מהספריה ואמר לי - 'אין לכם משא בכתף עתה לבו עבדו את ה' ואת עמו ישראל', אתה מבין? שמה אפשר ללמוד מה זה להיות עבד לה' ולעמו גם יחד. שנים שלא הבנתי למה הוא התכוון.

ארון - אור החמישים

יאשיהו הוא עבד לעם ישראל והוא עבד ה', ועם ישראל זה לא מה יקרה לילד שלי אלא איך אני אחראי על הנצח, יאשיהו אחראי לגנוז את הארון. הוא יודע ששלמה המלך בנה בית ומה שאנחנו רואים במציאות הגשמית הוא רק המעטפת החיצונית של המציאות המטאפיזית הרוחנית האינסופית שהיא המציאות האמיתית שלנו. כמו האור הגנוז. יודעים מהו ארון ברית ה'? - ארון זה אותיות או"ר ו-נ'. זה האור הגנוז, האור של החמישים. ארון זה גם א' - רון. א' זו אלוקות, מלוכה, ורון - שמחה. וגם אם הרון והשמחה האלה מופיעים במה שאני לא מבין בכלל - אני הולך ועושה פסח בירושלים. אני גונז את הארון ומגלה שהארון הזה איננו נמנה בין מצוות העשה כי מצווה היא דבר מוגדר, שניתן לגעת בו, ואילו הארון הוא הנצח. "ועשו לי מקדש" זה כלל ישראל, "ועשו לי ארון עצי שיטים" זו כנסת ישראל. שלמה המלך בונה מעטפת שעליה למדנו בספרים והיא בית המקדש ובתוך המעטפת הוא בונה בית שהוא בית נצחי, בית לעולם, עד שתימלא "הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" והאור הגנוז יפציע

⁸ ע"פ מה שאמרה השבע באופן מעורר השראה מעל בימת הכנסת ח"כ גלית דיסטל-אטבריאן.

ומזה יש לי ולכל יהודי מכל ישראל וירושלים כח לעשות פסח כפי שלא נעשה מעולם. ואין הכוונה בלעשות פסח לבוא ולרקוד אלא לשחוט את הפסח, לשחוט את העבודה הזרה. הם הגיעו למדרגה שהם שחטו את העבודה הזרה שבקרבתם, ויש לי אפס דיונים באיך זה ישפיע מבחינה עובדתית בעוד שעה. זה לא ענייני. אני מתפלל, אני זועק, אני יודע שאני לא יכול, ורק כאשר משה רבנו מפנים שהוא לא יכול - רק אז קורא הקב"ה למשה פנימה אל הקדש. מי שנאמר בו "לא יכול" נאמר בו "ויכל משה את המלאכה". רק על בשר ודם אחד נאמר "ויכל" - על זה שהוא "לא יכול".

אנחנו מבינים למה קברו של משה גנוז? מהו האור גנוז? למה הארון גנוז? אנחנו עוסקים באבנים, בבית. בוודאי שאנחנו מתפללים לבית אבנים בפועל, אבל בתוככי הבית החיצוני שבנה שלמה להקריב בו קורבנות לה' הוא בנה בית שלעולם לא יחרב. שם תיכנס העדות היא התורה שקדמה לעולם ותקע"ד דורות (זבחים קט"ז) ובה הסתכל הקב"ה וברא את העולם, שבה השתעשע הקב"ה לפני בריאתו את העולם, והתורה הזו איננה נחרבת, היא דבר ה' וזה חוזר אותנו מהמקום הגנוז. בלי חפירות, בלי ארכיאולוגיות, בלי אבנים - לא הכל אבנים. "ועשו ארון עצי שיטים". את הארון הזה יביאו אל הדביר שממנו יוצא הדיבור, ואת הקול הזה שנשמע בהר סיני, "קול גדול ולא יסף", הקול שממשיך להידבר כל הזמן. אילו היה יכול אדם לעצום את עיניו, אומר הבעל שם טוב, היה רואה לא שמיים רקיע ועננים אלא רק את האותיות שבוראות את העולם.

לעולם ה' דיבור ניצב בשמיים

כשאנחנו פותחים את ארון הקודש לפני תפילת נעילה אנחנו אומרים -

לְעוֹלָם ה' דְּבַרְךָ נִצָּב בַּשָּׁמַיִם. (תהילים קי"ט פ"ט)

הדיבור לעולם ניצב בשמיים, והדיבור עם המאמרות, עם הקול המדבר המקיים כל רגע את העולם והם התורה הקדושה. זהו הארון הגנוז.

עכשיו אנחנו מבינים למה אין זה נמנה בין המצוות - אין לזה התחלה, אין לזה אמצע ואין לזה סוף. זהו האינסוף שמעיר אותי ומאפשר לי גם ברגעים הכי קשים להתחבר למקום של יאשיהו שמצווה על גניזת הארון בבית שבנה שלמה, למטה, במטמוניות ועקלקלות. כמה עקלקלות, כמה פיתולים וכאבים נעשים ואני אפילו לא מבין שהכל זה בסך הכל מעטפות כדי שלא לפגוע באור הגנוז.

שיזכנו הקב"ה שיופיע ויפציע האור הגנוז ותימלא הארץ דעה וזכה בנגלה ממש לאור חדש שבציון יאיר וזכה כולנו יחד מהרה לאורו.

המלך היא התורה, כי המלך הוא התורה שלו. על הפסוק "אנכי ה' אלהיך" אומרים חז"ל - "רַבִּי יוֹחֵן דִּי־דִיָּה אָמַר: "אֲנֹכִי", נוֹטְרִיקוֹן אֲנָא נְפִשִׁי כְּתִבִּית יְהִיבִית" (שבת ק"ה). אני את עצמי כתבתי ונתתי, הוא זה התורה והתורה זה הוא. ולמה בתו היחידית מאוהבת בן הכפר? כי "נתאוהו הקב"ה שתהיה לו דירה בתחתונים" (תנחומא נשא), ולמרות שהיא מן העליונים. אנחנו מבינים את הענין? כשאנחנו לומדים פסוק בתורה, כל פסוק, כל פסוק, זהו פסיק מהאינסוף. איך אפשר לפסוק אינסוף? פרק, פרשה, פסוק, פסיק - האור הגנוז הוא מקור החיים שלי והוא לא עתיד להיחרב. "ויקחו לי תרומה", מופיע בזה"ק שתרומה זה אותיות 'תורה מ' - תורה שנתנה בארבעים ימים. "ויקחו לי" - אותי אתם לוקחים. הקב"ה צריך תרומה? הרי הכל שלו. אלא קחו אותי.

יאשיהו הולך לעשות את הפסח הכי גדול בעולם עד שנאמר בו -

וְלֹא-נַעֲשֶׂה פֶסַח כְּמֹהוּ בְיִשְׂרָאֵל מִיָּמֵי שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא וְכָל-מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא-עָשׂוּ כַפֶּסֶח אֲשֶׁר-עָשָׂה יְאֹשִׁיָּהוּ וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְכָל-יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל הַנִּמְצָא וַיֹּשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם. (דברי הימים שם י"ח)

נדמיין איזו תחושת התעלות של שארית הפליטה שמגיעים מכל קצווי הארץ, ומה קרה אחרי הפסח הזה? מלך מצרים פרעה נכה בא להילחם במלך בבל, יאשיהו מחליט לצאת למלחמה והוא נהרג בבקעת מגידו. הקרב החל בכלל בכרכמיש (בטורקיה על גבול סוריה) -

וַיְרֹו הַיָּרִים לְמֶלֶךְ יְאֹשִׁיָּהוּ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְעַבְדָּיו הַעֲבִירוּנִי כִּי הִתְלַיְתִי מְאֹד. (שם כ"ג)

'תפנו אותי לתאג"ד', והם נענים לו -

וַיַּעֲבִירוּהוּ עַבְדָּיו מִן-הַמֶּרְכָבָה וַיִּרְכַּבְהוּ עַל רֶכֶב הַמִּשְׁנָה אֲשֶׁר-לוֹ וַיֹּוֹלִיכֵהוּ יְרוּשָׁלַם וַיָּמָת וַיִּקְבֹּר בְּקַבְרוֹת אֲבֹתָיו וְכָל-יְהוּדָה וְיְרוּשָׁלַם מִתְאַבְּלִים עַל-יְאֹשִׁיָּהוּ. (שם כ"ד)

נדמה שלא היה אבל כזה גדול שכולם התאבלו על המנהיג מאז אהרן הכהן.

וַיִּקְנָן יִרְמְיָהוּ עַל-יְאֹשִׁיָּהוּ וַיֹּאמְרוּ כָל-הַשָּׂרִים וְהַשָּׂרֹת בְּקִינֹתֵיהֶם עַל-יְאֹשִׁיָּהוּ עַד-הַיּוֹם וַיִּתְּנוּם לְחָק עַל-יִשְׂרָאֵל וְהֵנָּם כְּתוּבִים עַל-הַקִּינֹת. (שם כ"ה)

בדרך כלל כתוב על יתר תולדות המלכים שלא פורטו ש-"יתר דברי... כתובים על ספר דברי הימים", אבל על יאשיהו כתוב -

וַיֵּתֶר דְּבָרֵי יְאֹשִׁיָּהוּ וַחֲסָדָיו כְּכָתוּב בְּתוֹרַת ה'. (שם כ"ו)

"ולא יוכל משה" - "ויכל משה"

יאשיהו יודע את מה שידע משה רבנו - "ולא יכול". אני יודע ומודע לכל המגבלות שלי, אני נכנע ונשבר, יודע שהחורבן עומד להגיע, מאמין מוחלט אבל יודע שזה הדבר הכי זמני שעומד להיות. אני יודע שנצח ישראל לא ישקר והתורה גנוזה

השיעור מוקדש לזכות עם ישראל, יושבי הארץ וחוצה לה, להצלחות ושמיירת חיילי צה"ל, להשבת החטופים מזרחה בשלום. ולהשבת כל הנפלים לקבר ישראל

לע"נ כל הנפלים על קידוש ה' באירועי המלחמה ולע"נ חנה ריטה בת שרה ע"ה, ר' משה דוד בן מאיר ז"ל, אליהו בן ויואן ז"ל, חנה בת ליפא ז"ל, וציפורה בת אברהם ושרה ע"ה ולהבייל

לרפואת כל הפצועים והחולים

ובתוספת בנימין בן שושנה, עמרם בן אייזיק חיה, כרמל מרדכי בן טל שרה, סלע ישראל בן רוני, אליהו בן צילה צירל הי"ו

וליוווג הגון ליעל רחל בת אריאל אסתר תחי'

להקדישת שיעורים ניתן לפנות בחודשת וואטסאפ לענטאל - 054-7500516